

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

REDACTIE: R. Geurts, Echt, Dr. W. Minis-van de Geyn, Bonnefanten 5, Maastricht, C. Willemse, arts te Eygelshoven, Drs. P. J. van Nieuwenhoven, Maastricht.

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7, Maastricht.

Alle correspondentie betreffende de redactie te richten aan Mevr. Dr. W. Minis-v.d. Geyn, Bonnefanten 5, Maastricht. Het Maandblad wordt aan alle leden van het Natuurhistorisch Genootschap gratis toegezonden. Prijs voor niet-leden f 7.50 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden f 0.75, voor leden f 0.50. Auteursrechten voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging van de Maandvergaderingen, p. 89. — Bijeenkomst van de entomologen, p. 89. — Verslagen van de Maandvergaderingen, p. 89. — Verslag van de Nationale Paddenstoelententoonstelling, op 11, 12 en 13 October 1952, in het Natuurhistorisch Museum, p. 91. — R. A. Maas Geesteranus en G. A. de Vries. Lijst van Fungi, aanwezig op de Tentoonstelling te Maastricht op 11, 12 en 13 October 1952, p. 93.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN

De gewone vergaderingen van 3 December te Maastricht, en van 10 December te Heerlen, komen te vervallen.

In plaats daarvan is een bijeenkomst belegd, samen met de stichting: „Het Limburgs Landschap”, op Woensdag 10 December, om 8 uur 's avonds, in café-restaurant „In de Gouwe Poort”, Vrijthof 50, te Maastricht.

Dr L. D. Brongersma, lector aan de Rijks-universiteit te Leiden, en welbekend als de leider van het wetenschappelijk onderzoek van de St. Pietersberg, zal dan een causerie houden (met projectie) over zijn zoölogische studiereis naar Nieuw Guinea.

BIJEENKOMST VAN DE ENTOMOLOGEN.

Op Woensdag 17 December, om 6 uur, in het Museum.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN. te Maastricht, op Woensdag 5 November 1952.

Aanwezig de dames: Lahaye-de Wit, Smeets, R. Hollman, J. Hollman, Willemse-Widdershoven, Muskens, Berendschot en de heren: Willemse, van Rummelen, Kruytzer, van der Leeuw, Bingen, Nijst, Nulens, Gregoire, Prick, Br. Bernardus, Ruland, Maessen, Wassenberg, Cör-

vers, Onstenk, Stevens, Br. Agatho, Koelman, Br. Maurentius, Br. Marinus, Leysen, Otten, Gorgers, Wijsen, van Noorden, Paping, Gyteneek, Mommers en Beaulen.

De voorzitter heet in het bijzonder welkom Dr. W. Prick uit de U.S.A., die tijdens zijn korte vakantie hier te lande nog de tijd gevonden heeft om deze vergadering te bezoeken. De conservator Dr Kruytzer, brengt verslag uit van de Nationale paddenstoelententoonstelling (zie elders in dit Maandblad). Hij vraagt ook de aandacht voor de volgende mededelingen. Op Zondag 19 October j.l. werd in het Kasteel Bokrijk (bij Genck) het Limburgse Natuurhistorisch Museum geopend. Namens het Genootschap zijn telegrafisch gelukwensen aangeboden.

Van de heer Maessen uit Montfort is bericht ontvangen, dat op 19 September j.l. te Koningsbos een hamster door een hond is gegrepen. Verder laat hij weten, dat in Mei en Juni herhaaldelijk boomkikkers gezien werden te Montfort. De heer De Valk deelt mede, dat hij in de zomer van 1947 een grote modderkruiper heeft gevangen in de Vlootbeek bij Linne.

De conservator laat verder enkele dingen zien, die de laatste tijd zijn binnengekomen, o.a. een prachtige jaspis (rood-ijzer kiezel van de Lahn), gevonden door de heer Ververs op het hoogterras te Echt-Koningsbos, en een grote diabaas, gevonden door de heer W. Felder in een grintgroeve te Vijlen.

Van Jhr. W. C. van Heurn uit Wilp (G.) ontving het Museum twee lintwormkluwens nl. een van *Taenia crassicolis* uit de dunne darm

van de huiskat (Wilp 1952) en een van een andere lintworm, uit de darm van een hond (Twello, 30 Juli 1952). De heer van Heurn vergelijkt de z.g. rattenkoningen (Zie Natuurhistorisch Maandblad 1951 no. 11/12 en 1952 no. 3) met de niet of nauwelijks ontwarbare kluswens, welke door levende lintwormen af en toe in de darm van haar waarddieren worden gevormd en is van mening dat het met elkander verward raken der jonge rattenstaarten op dezelfde wijze geschiedt. Van Br. Arnoud heeft hij ontvangen imago, koker en pop van de kokerjuffer *Anabolia nervosa* (Epen 1951) en een ♀ en ♂ exemplaar van de mier *Leptathorax nylanderii* (Först), die nog in de Museumcollectie ontbraken. Het nest van *Vespa norvegica* — of beter het halve nest, — dat op de vorige vergadering te Heerlen te zien was, is nu te Maastricht, maar nadrukkelijk moet worden tegengesproken, dat er koekoekwespen in gevonden zijn. Het ter sprake brengen van wespen is voor Dr Prick aanleiding, iets mee te delen omtrent een interessante waarneming, die hij bij wespen heeft gedaan in Amerika.

Eind October 1951 nam hij met enige biologische studenten een uiterst grote bedrijvigheid waar van wespen, die bezig waren haar nest te bouwen. Zo'n bedrijvigheid hadden zij nog nooit eerder waargenomen. Tengevolge van een plotseling intredende nachtvorst gingen de wespen allen dood. Het geval speelde zich af te Reno-Nevada, in het Westen van de U.S.A., waar normaal geen winter optreedt. Dit jaar echter begon in December de strengste winter van de laatste eeuw. Onwillekeurig dacht spreker aan de winter van 1948—1949, die ook streng was, en waarin hij dezelfde buitengewone activiteit had waargenomen bij andere insecten. Ook schoot hem, het verhaal te binnen van een stokoude Indiaanse vrouw, die hetzelfde had waargenomen bij eekhoorntjes en andere knaagdieren: „Wij krijgen dit jaar een strenge winter”, zo zeide zij, „Kijk maar naar de eekhoorntjes”.

De heer Paping heeft medegebracht een zeer groot exemplaar van *Polyporus hispidus*, de ruige boomzwam, gevonden op een appelboom. Aan het slot van de vergadering vertelt de voorzitter het een en ander over het reukorgaan bij insecten, naar aanleiding van de mededeling van de heer Gregoire op de vorige vergadering omtrent het gedrag van het mannetje van de hageheld, *Lasiocampa quercus* L. De biologische

waarnemingen laten er geen twijfel over bestaan, dat vele insecten in staat zijn bepaalde stoffen te ruiken. Het onderzoek heeft uitgewezen, dat de sprieten, de kaak- en de liptasters en sommige andere lichaamsdelen bij insecten velerlei zintuig-organen bezitten in de vorm van haren, doornen enz., die in verbinding staan met zenuwcel-uitlopers. Het reukzintuig is bijna steeds gelocaliseerd in de sprieten, die bij de ♂♂ meestal sterker ontwikkeld zijn dan bij de ♀♀. Amputatie van de sprieten heeft tengevolge, dat het ♂ het ♀ niet meer kan vinden. De specifieke geur wordt door het ♂ soms op zeer grote afstand waargenomen, bekend is zelfs 1½ km. bij vlinders.

Het geurstofverwekkende orgaan komt zowel bij ♂♂ als bij ♀♀ voor, aangezien ook het ♀ het ♂ moet opzoeken. Bij vlinders bevinden zich rieksschubben op de voor- en achtervleugels, op het lichaam en op de poten. Deze huiduitstulpingen zijn feitelijk klierzellen, die vervormd zijn tot schubben, soms tot haren of andere aanhangsels. Soms liggen de rieksschubben op de vliedervleugel in bundeltjes, de z.g. reukvlekken. Bij de citroenvlinder komen bij de ♀♀ de geurverspreidende organen ook voor op de top van het abdomen, alwaar uitstulpbare huidplooien liggen, waarin dit orgaan opgeborgen is.

Te Heerlen op Woensdag 12 November 1952.

Aanwezig de dames: Janssen, Freyser, Sterken, Deckers en de heren: Willemse, van Rummelen, Adams, Adams, Mientjes, van Ackooij, Collin, Sterken, Goertzen, van Rummelen, Coonen, Dijkstra, van Loo, Bex, Br. Arnoud, Vrijgen, van der Kruk, en 2 waarvan de namen niet te lezen waren.

Op een vraag van de heer van der Kruk, aan welke eisen zilverzand voldoen moet, geeft de Voorzitter de volgende verklaring: In ons Myoceen komen tussen de bruinkoollagen lichtgekleurde zanden voor, die echter vaak sterk verontreinigd zijn door ijzeroxyden. Eerst wanneer het ijzergehalte van het zand beneden 0.014% ijzeroxyde gelegen is, kan het in de rubriek zilverzand gebracht worden.

Broeder Arnoud bespreekt aan de hand van de door hem meegebrachte voorwerpen de nestbouw en de larve van de Hoornaar. Verder bespreekt hij *Periodes dispar* Ramb., een oever-

vlieg, waarover t. z. t. in het Maandblad door hem nader geschreven zal worden.

Dr Dijkstra vestigt de aandacht op de beschrijving van mollusken, door mej. Th. van Benthem-Jutting in de serie Fauna van Nederland. Daarna vertoont hij enkele resten van carbonische insecten, beschreven door D. Laurentiaux in de Mededelingen van de Geologische Stichting, Nieuwe Serie, No. 4, 1950.

Dokter Willemse laat circuleren een boekje van Dr L. Senden over: Muggen en Vliegen. Daarna vervolgt hij zijn cursus „Insecten”.

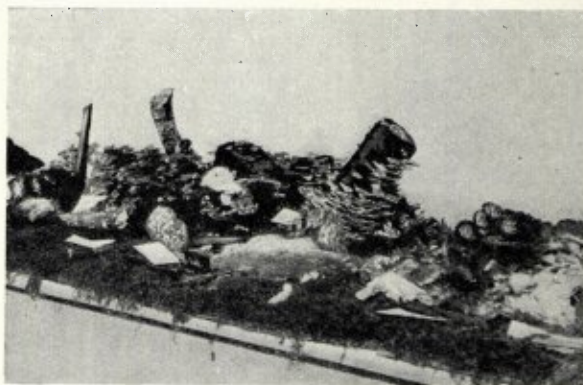
**VERSLAG VAN DE NATIONALE
PADDENSTOELENTENTONSTELLING
OP 11, 12 EN 13 OCTOBER 1952, IN HET
NATUURHISTORISCH MUSEUM.**

Het initiatief tot deze tentoonstelling werd destijds door de heer en mevrouw Bels genomen, van wie bij de opening vanuit Canada een telegram werd ontvangen „Good luck toadstool show-Pieterjet”. De organisatie geschiedde door de Nederlandse Mycologische Vereniging en het Natuurhistorisch Museum, in samenwerking met het Natuurhistorisch Genootschap. Uit hun midden vormde zich een tentoonstellingscomité, dat tweemaal vergaderde en de verdere afwerking overliet aan de conservator, en aan een determinatiecommissie, waarin ook zitting nam de heer P. Heinemann uit Brussel.

Ongeveer 860 volwassenen hebben de tentoonstelling bezocht. Op Zondag 12 October kwamen 30 leden van „Natura Limburg” uit

DE DETERMINATIE-COMMISSIE IN ACTIE.
Foto Innemée.

DE INZENDING POLYPORACEAE,
GAATJES ZWAMMEN.

Foto Innemée.

Hasselt. Verrassend was de opkomst der jeugd; meer dan 1000 leerlingen van de middelbare-, kweek-, U.L.O.-, en landbouwscholen, zijn met vereende krachten op 13 October verwerkt.

De inkomsten hebben de uitgaven gedekt. Degenen, die verkleumd het Museum bereikten, kwamen ogenblikkelijk weer bij, wanneer zij geproefd hadden van de voortreffelijke champignonsoep, die te danken was aan de goede zorgen van de Directrice, leraressen en leerlingen van de Huishoudschool in de Lenculenstraat.

De tentoonstellingsruimte was verdeeld in twee zalen, beneden voor de paddenstoelen en boven voor de inzendingen van de wetenschappelijke instituten, de literatuur, de sporscoop, de aardsterren van de heer van Eyndhoven en de in gips gegoten paddenstoelen van de heer Kienjet.

Van heinde en verre zijn paddenstoelen ingezonden. Ik kan onmogelijk alle inzenders opnoemen, maar wil een uitzondering maken voor onze Belgische vrienden. Reeds Donderdagavond kwamen de heren Moons en Hiemeleers uit Hasselt een collectie brengen, die moeizaam was bijeengegaard door Br. Bertinus en een kwartier voor de opening van de tentoonstelling kwamen de heren Monoyer, Damblon en Darimont, leden van de Société Botanique van Luik, ons verrassen met een prachtige collectie paddenstoelen, voor een groot gedeelte in de Ardennen verzameld.

Kunnen we tevreden zijn? De mycologen zeggen van wel, en het publiek was veelal enthousiast.